

नं० ५१२३

नाम - मार्कण्डेय पुराणे देवी माहात्म्यम्

कर्ता - X

पत्रसंख्या - १० पत्राणि सं० — X

विषयः - पुराण माहात्म्यादे

देवीमाहात्म्यं सप्तशतिका वा
मार्कण्डेयपुराणे
(प्रथमस्कन्धसहितम्)

५१२३

१०/११
१०/११

[illegible]

तथादिनम् १० प्रत्युवाच सन्तवैष्यः प्रत्युवाच नतो नयः १० वैष्य उवाच समाधिनाम वैष्णोः १० यत्रोपनिताकुले प्रवदरेतिरस्तु धनलोभादसाधमिः ११ विहीनः धि
धनेहीरैः पुत्रैरायमेधन वनमभागतो दुःखीतिरस्तु प्रापवधमिः २० सोहनवेद्ये पुत्राणां कुशलाकुशलात्मिका प्रवृत्तिस्वजनां च दाराणां चात्र संस्थितः २१ किं
वृत्तेषां गृहे दौर्ममत्वे मे किंचित् संपन्नं कथमेतत्किंचित् सद्गता दुष्टताः किंचित् सुखताः २२ राजा उवाच येतिरस्तो भवतु वैः पुत्रदारादिभिर्दुर्नैः तेषु किं भवतः स्तेरुमवसधा
निमानसः २३ वैष्य उवाच एवमेतदयथा प्राहुर्भक्तानस्तद्गतं वचः किं करोमि न वधाति मम निष्ठुरतां मनः २४ येः सत्यज्यपितृस्तेरुधनलुब्धैर्निगृह्यतः यतिः स्वजन
तां दं चकारि तेष्टु वमेमनः २५ किमेतन्नाभिजानाभिजान वधिमरामते यत्वेमप्रवर्णचित्तविगुणेष्वपि वं फलं २६ तेषां कृते मे निःश्वसो दौर्मनस्य च जायते करोमि
किं यत्र मनस्तेष्टु पीति बुनिष्ठः २७ श्रीमार्कारेय उवाच ततस्तौ सफितौ विप्रतमुनि समुपस्थितौ समाधिनाम वैष्णोः स च पार्थिवस्तनमः २८ कृत्वा तु तौ पथा
न्याययथाहं तेन संविदं उपविष्टौ कथाः काश्चिद्वचनं वैष्णवार्थिवो २९ राजा उवाच भगवन्कामरुपिष्ठाप्येकं वदस्व तत् दुःखाय यन्मे मनसः स्वचिताय
ततो विना ३० मम त्वगतं राज्यं सारजां गेष्टु विलेष्टु जिज्ञासोऽपि यथाज्ञस्य किमेतन्मुनिस्तनम ३० अयं च निःकृताः पुत्रैः दारैः भृत्यैः स्तथाजितः स्वजनैश्च
सत्यं क्लेशोऽपि तयाप्यति ३१ एवमेधनया हं च द्वावप्यन्यतः दुःखितो दृष्टदोषेऽपि विषये मम त्वाकृष्टमानसो ३२ तत्किमेतन्महाभाग यन्मोहाजानि
भितोरपि ममास्य च भवत्येषा विवेकापस्य मूढता ३३ अशिरुवाच ज्ञानमस्ति समस्तस्य जन्तोर्द्विषयगोचरे विषयाश्च महाभाग यानि चैव दृष्ट्युक्
दृष्ट्युक् ३४ द्विधाः प्राणिनः केचिन्नावधास्तथापरे केचिद्विधा तथारजोप्राणिनस्तत्पददृष्टयः ३५ ज्ञानिनो मनजाः सत्यं किंचित्तेन हि केवलं यतो हि ज्ञानिनः
सर्वेषु पशुपक्षमुगादयः ३६ ज्ञानं च तन्मनुष्याणां यत्तेषां मृगपक्षिणां मनुष्याणां च यत्तेषां तत्त्वमन्यतथाभ्याः ३७ ज्ञानेऽपि सति पश्यतां पतंगान् एव च चक्षुः क
लिसोऽज्ञादृतात्मोऽज्ञातप्राज्ञमानानपि हृथा ३८ मातृषामनुजया प्रसाभिलाषाः सुतान् प्रति लोभात्पुण्यकाराय तन्वेतान् किंचित्प्रपसि ४० तथापि मम ता
वर्तमानं गते निपातिताः महाभाया प्रभारे न संसारस्थितिकारिणः ४१ तत्रावदिस्यः कार्यो योगनिद्रा जगत्पतेः महाभाया रुद्रेऽप्येषा तया समोऽस्य ते ज
गत् ज्ञानिनामपि चेत्तासि देवी भगवती हिसा बलादाकृष्टमोहाय ममाभाया प्रयुक्ता ४२ तया तिसृज्यते विश्वजगदन्तराचरं सेषा प्रसन्ना वरदा नृणां
भवति सुतये ४३ सा विद्या परमा मुक्तये तं भूतासनाती संसारवधे तु श्रेयसैव सर्वेश्वरी ४४ राजा उवाच भगवन्काहिसा देवी मरुमायेति या भवान्ब्रवीति
कथमुत्रासा कर्मस्याश्रु किं हि ज ४५ पश्यभावा च सा देवी यत्स्वरूपा यदुद्रवा तत्सर्वश्रोतुमिच्छामि त्वत्वा ब्रह्मविदा वर ४६ अशिरुवाच नित्येव सा जगत्सृष्टि
स्तया सर्वमिदं जतं तथापि तत्समुत्पत्तिर्विद्वाश्च यत्तमम ४७ देवानां कार्यसिद्धयर्था विभवति सा यदा उत्प्रेतितदा लोके सान्निव्याप्यभिधीयते ४८ योगनिद्राय
दा तिसृजगते कारिणी कृते आस्तीत्येवममनन्कल्याणं भगवान्पुत्रः ४९ तदा ह्यवसुरेवोरो विख्यातो मधुकैटभो तिसृकणमलोद्भूतो तं ब्रह्माण्मयतो ५० स
नाभिकमलविलोः स्थितो ब्रह्मा प्रजापतिः दृष्टान्तावसुरेवोरो प्रसूतं च नार्दनम् ५१ तदा वयोगनिद्रा तामेकाग्ररुदयस्थितः विवो धनायाय रुद्रेऽपि ने चकृता
लेया ५२ विश्वेश्वरी जगद्वाजी स्थिति संहारकारिणी मू निद्राभावती विमोह तुलातेजसः प्रभुः ५३ ब्रह्मोवाच त्वसाहा त्वस्वधा च हि वषट्कारासुरात्मिका तु
धातुमहोरे नित्यविधा मा ज्ञाति का स्थिता ५४ अर्धमात्रा स्थिता नित्याया नुद्वायी विशोषतः तमेव संस्था विवीत देवी जननी परा ५५ त्वये तद्द्वार्यते विश्वं त्वये तत्स
त्यते जगत् त्वये तत्पाल्यते देवित्वमस्य ते च सर्वदा ५६ चित्स्थोऽसृष्टि रूपा तस्थिति रूपा च पालने तथा सत्कृति रूपा ते जगतोऽस्य जगत्स्य ५७ महाविद्या
महाप्रायामला मेधामला सतिः महाभावा भगवती मरुदेवी महेश्वरी ५८ प्रकृतिस्त्वच सर्वस्य गुणत्रयविभाविनी कालरात्रिमहारात्रि मौरात्रिभूदा
रुणा ५९ त्वं श्रीस्वत्वमीश्वरी त्वं प्रीत्युद्विर्वाधलक्षणा लज्जापुष्टिस्तथा तुष्टित्वशान्तिः शान्तिरेव च ६० त्वं द्विनी श्रुतिनी वीरागदिनी चक्रिणी तथा
शान्तिनी चापि नीवाणां भुवदी पराव्यायुधा ६१ सोम्या सोम्यतरा शेषा सोम्यभ्यस्तुति सुंदरी परावराणां परमा त्वमेव परमेश्वरी यच्च किंचित्किंचिद्दृष्टं स
दसद्वा त्विलात्मिका तस्य सर्वस्य प्राप्तिः सा त्वं किंस्तु यसेयदा यदा त्वया जगत्सृष्टा जगत्या त्वतियोजगत् सोपनिद्रावशानीतः कस्तास्तो त्वमि

५५

हे श्वरः ६५ विसृः शरीरगुणमहत्मी शान एव च कारितास्ते यतो तस्मां कः सो तं शक्तिमान् भवेत् ६६ सात्वित्यं पुभा वैः सैरुदारैर्देविसंस्तुता मोह एतौ दुः
 राधका वसु रोम धूकैटभो ६७ प्रवोधं च जगत्सावीनीयता मच्युतो लघुः बाधश्चक्रियता मस्य रुतु मेतो मफा सुरो ६८ अचिरुवाच एव स्तुता तदारो वीता मसीत च वधसा
 विसोः प्रवोधनायां यतिरुतं मफकैटभो ६९ नेत्रास्य नासिका वा रुदये भस्म थोरसः निर्गम्य दर्शने तस्या ब्रह्मोण व्यक्त जन्मनः ७० उत स्या च जगत्सायता
 यामुजो जनादनः एका ण वे हि शयना ततः सदृशे च तो ७१ मफकैट भौदुरात्माना वति वीधयरा कभो कोध रक्ते द्वा ए वतु ब्रह्माण जनि तो यमो ७२ समुत्पा
 यत तत्ताभ्यां युयुधे भगवान् कृतिः पंचवर्ष स रु साणि वा रु प्ररुरेण विभुः ७३ तावत्पतिवलो न्नो मता साया विमो हितो उक्त वंतो वरो स्तौ त्रियता मितिके
 शवं ७४ श्री भगवानुवाच भवेता मय मेतु शे मम वद्या उभा वपि किमन्येन वरेणा उ एता वदितुं मया ७५ अचिरुवाच वेक्षिता म्या मिति तदा सर्व मायो मय जगत्
 विलो क्य ताभ्यां गदितो भगवान् कमलेक्षणः ७६ श्री तौ स्वस्तव युद्धेन श्लाघ्य स्तं मृपुरावयोः अवाज फिन यत्रो वी सलिले न प विस्तुता ७७ अचिरुवाच नये सु
 को भगवता श्राव च क्र गदाभृता कृता च केण वेक्षि त्रै न वने शिरसी तयोः ७८ एवमेवा समुत्पन्न ब्रह्माण संस्तुता स्त्वय प्रभाव मस्या दया स्तं भूयः श्लाघ्य व दामि ते ७९
 इति श्री मां कैटय पुराणे सावर्णिके मन्वंतरे श्री देवी माहात्म्ये मफकैट भवो धा ना म प्रथमोऽध्यायः १ अचिरुवाच देवास्तरमभू दुष्टं दूषणं मृदु शत पु
 वेत्तराणामपि देवानां च पुरंदरे १ तत्रा सुदे मरु वीर्ये दैव सेन्य पराजिते जिता च सकला न देवा मिद्रो भूत म हि सा सुरः २ ततः पराजिता देवाः पश्यो निष्प
 जापति परस्त्वय गतास्तत्र यत्रै प्रागरु उधुजो ३ यथा वृत्तं तयोस्तद्वत् फिषा स्तर वेष्टि तम् विदयाः कथयामासुर्देवाभिभव चित्तरं ४ सर्वे द्वा ग्न्य नि ले हता
 यमस्य वरुणास्य च अनेषां चाधिकारान् स्वयमेवापि तिष्ठति ५ स्वर्गा त्रिराकृताः सर्वे तेन देव गणा भुवि विचरन्ति यद्या मर्त्या महिषेण दुरात्मना ६
 एतद्वः कथितं सर्वममरा रिविवेक्षितं शरणं तः प्रपन्ना सौवधस्तस्य विचिंत्यता ७ इत्यनिशम्य देवानां वचांसि मफकैट दनः चकार कोपं श्रुत्वा भ्रुक्
 टीकुटिलान्नो ८ ततो तिको पहरां स्य चक्रिणो वदन्त ततः निश्चकाम मरु ते जो ब्रह्मणः शंकरस्य च ९ अनेषां चैव देवानां शक्रादीनां शरीरतः
 निर्गते सुमहते जस्त्यै क्य समगक त १० अतीव तेजसः रुद्र ज्वलंतमिव पवंत ददृशुस्ते सुरास्तत्र ज्वाला व्यापदि गंतं ११ अतुल तत्र तेजः सर्वदेव श
 रीरजं एकस्य तदभ्र तारीया प्रलोक तयं निषा १२ यदभ्र हं भवं तेजस्तेना जायत तन्मुखं याम्येन चाभवत्के शा वा रु वो विसृते जसा १३ सौम्य नस्तनयो
 धुमं मध्यं चैत्रेण चाभवत् वारुणेन च जवोन्नतिं वस्ते जसा भुवः १४ ब्रह्मणे जसा पादौ तदंगुल्या कते जसा वस्तुनो चंकरा गुल्यः को वरेण च नासि
 का १५ तस्यास्तं देताः संभूताः प्राजापत्येन ते जसा नयनत्रितयं जज्ञे तथा पावक ते जसा १६ भ्रुवोस्तसंध्योस्ते जः श्रवणा वनिलस्य च अनेषां
 चैव देवानां संभवस्ते जसां शिवा १७ ततः समस्त देवानां ते जो राशि सप्तद्वयो तो विलोका मुदं पा पुर मराम हिषादिताः १८ ततो देवा दधस्तसे
 स्वानि स्वा न्या मुधा निच श्रूलं श्रुला द्विनिष्कृष्य तदौत स्ये पि ना क धृत १९ चक्र च दत्तवान् कुक्षः समुत्पाद्य स चक्रातः शंख च वरुणाः
 शक्तिं ददौ तस्यैक ताशनः मारुतो दत्तवांश्चापवाण शूरो तथेषु धी वज्र मिंद्रः समुत्पाद्य कुलिशा दमरा पिपः ददौ तस्य सरु स्वा दौ त दामे
 रावना द्जना त काल दंष्ट्रा घमादं दं पाशं चो वुप निर्दहौ २२ प्रजापतिश्चाह मा लां ददौ ब्रह्मा क मंडलं समस्त रोम रूपे पुनिजर प्रसीन्निवा करः
 २३ कालश्च दत्तवान् वदंतस्यै चर्म च निर्मलं हीरोरश्मालं तारमजर च तथा वरे २४ चूडामणिं तथा दिवं ऊर्ली कटका निच अधि च दत्त
 पाशु श्रे के पुरा न् सर्व वा रु शु २५ नृपरो विमलो त हृद्वेय क मनु तमं अंगुलीय करत्रा नि समस्ता स्व गुली शुच २६ विश्वे क मा ददौ
 मेरु रश्मि चाति निर्मलं अस्त्रा एते क दृपाणि तथा भेध वदंते २७ अत्रा तपंक जा माला शिरस्पुर सिचा प राम् अद दत्त लपि २

लस्येव कृत्वातिशोभनम् २८ हिमवतं न संस्तरन्ति विविधानि च दद्यात्पुनः सरयापानपात्रं धत्तापि यः २९ शेषश्च सर्वनाशोऽस्मात्समन्तविभक्त
 नागहारददौ तस्येधतेयः पृथिवीमिमाम् ३० अन्तेऽपि सुरैर्देवीः भूषणैरायुधैस्तथा समानिताननादौ चैः साहसं समुद्रमुद्रः ३१ तस्यानदेन वी
 रेण कृत्स्नमापरितनभः अमायतातिमरुता प्रतिशोभमानभूत् ३२ चुक्षुभुः सकलालोकाः समुद्राश्च कक्षिरे च चालवसुधा च लः सकलाश्च
 लीधराः ३३ जयेति देवाश्च मुद्रा नामूचुः सिंहादिभिर्नृपुषु मुनयश्चैनाभक्तिनयात्ममूर्त्यः ३४ दृष्ट्वा समस्तसद्वृत्तं लोक्यममरावर्यः सत्रहाविलस
 म्प्राप्तसमुन्नतस्य रुद्रमुखाः ३५ आक्षिमेतदिति का पादाभाष्यमहिषासुरः अभ्यधावततं शब्दमशेषरसैर्वृतः ३६ सदरशीतनो देवी व्याप्रलोकत्रये ति धा
 पदाक्रान्ता नतभुवंकिरीटोलिवितां वरां ३७ होमिता शेषपातालो धनुर्जयानिः स्तेनताम दिशोभुजसहस्रेण समेता द्वाप्यसंस्थिताम् ३८ ततः प्रवृ
 ते युद्धेनया देवा सुरदिषां शस्त्रास्त्रैर्वरुधामुक्तैरादीपितदिगंतरं ३९ महिषासुरसेनावी श्वित्तराहोमहासुरः युयुधेचामरश्चान्ये श्वतरा वलान्वितः ४०
 रथातामयुतैः षट्त्रिंशद्व्यामहासुरः अयुधतायुतानां च सहस्रेण महारुतः ४१ यथा षट्त्रिंशद्व्यामहासुरः अयुधतायुतानां च षट्त्रिंशद्व्यामहासुरः अयुधतायुतानां च
 लोयुधैरणैः ४२ गजवाजिसरुतैश्चैरेकैः परिवारितः हनोरथानां कोट्या च युद्धेन तस्मिन् युद्धेन विद्रालोयुतानां च यथा शत्रुरिषा युतैः युयुधेस
 युगेन तत्र रथानां परिवारितः ४४ अन्ये च तवायुतशोरथनागरुयेव ताः युयुधः समुदेव्यास रुतत्रमहासुराः ४५ कोटिकोटिसहस्रेण
 रथानां दंतिनां तथा रुथानां च वृत्तो युद्धेन तत्र भून्महिषासुरः ४६ तैमरेभिर्दिपालैश्च शक्तिभिर्मुसलेन च युयुधः समुदेव्यास रुतः परशु
 पट्टिभैः ४७ केचिच्च विदिषुः शक्तीः केचित्प्राणैस्तथापरे देवी तद्वज्रपलारैस्तु तेनाहं तुं पचक्रमुः ४८ सापि देवी ततस्तानि शस्त्राण्यस्त्राणि च वि
 का लीलयेव प्रचिक्रेदतिजशस्त्रास्त्रवर्षिणी ४९ अनायस्तानना देवी स्तूयमाना सुरधिभिः सुमोचासुरदेहेषु शस्त्राण्यस्त्राणि चेश्वरी ५० सो
 धि कुदो धृतसरो देव्या वारुनकैः सरी चचासुरसैन्येषु वनेष्विव द्रुताशनः ५१ निःप्राप्तान्मुमुक्षुषांश्च पुष्ट्या नारोणविका तपवसयः स
 भूतागणाः शतसहस्रशः ५२ युयुधस्ते परशुभिर्भिर्दिपालासिपट्टिभैः नाशयंतो सुरगणां न देवी शक्त्युपहृताः ५३ अवा दयंत पटस्त
 गणाः शस्त्रास्तथापरे मृदंगाश्च तथैवाप्येतस्मिन् युद्धमहासवे ५४ ततो देवी त्रिशूलैर्न गदया शक्तिवृष्टिभिः खड्गादिभिश्च शतशेन निजवा
 नमहासुरान् ५५ पातयामास चैवात्यान् वृंटास्त्रनिमोक्तान् असुरान् भुवि पाशेन वधा चान्या न कषित ५६ केचिद्दिधा कृता स्त्रीहो
 खड्गपातैस्तथापरे विषोषिता निपातेन गदया भुवि शरते वेमुश्च केचिदुधिरं मुसलेन भृशरुताः केचिन्निपतिता भूमौ मित्राः प्र
 लेन वक्ष्यसि ५७ निरंतराः शरैश्चेन कृताः केचिद्गणजिरे सेनानुकारिणः प्राणान्मुमुक्षुस्तदशर्दताः ५८ केचिद्दिधा कृताः किं त्रयी वास्तथापरे
 शिरांसि पेतुरन्येषामन्ये मध्ये विरारिताः ६० विक्लिन्नजवास्तवा रेषु तसु र्ध्वं महासुराः एकवारुहचरणाः केचिद्देवादिधा कृताः ६१ किं त्रैपि चान्ये शि
 रसि पतिताः पुनरुत्थिताः कबंधायुयुधदेव्या गृहीतपरमायुधाः ६२ न न तस्यापरे तत्र युद्धं त्र्यलयाश्रिताः कबंधाः किं त्रिशिरसः खड्गशक्त
 शिपाण्यः ६३ तिष्ठतिष्ठेति भाषेतो देवी मन्ये महासुराः पतिते रथनागाश्चैरसुरैश्च वसुंधरा अगम्या सा भवतत्र यत्राभूत्स नहराणः ६४ शोणि
 तो द्यामहातयः सद्यस्तत्र विसुसुबुः मध्ये चासुरसैन्यस्य वारणासुरवाजिता ह्योन तन्महासैन्यमसुराणां तथा विका निन्येद्ययं यथा
 वदिसुतादारुमहाद्यं ६५ सचसिंहो महानादमुत्सृजन् धृतकेसरः प्रासीरेभ्यो मगरीणां मस्तनिव विचिन्वतिः ६६ देव्या गणैः

५५

श्रुतेस्तत्र कृतं युद्धं तपासुरैः यथेकांशुदुर्देवाः पुष्पवृष्टिमुचोदिविदः इति श्रीमार्कांडेयपुराणे सावर्णिके मन्तरे श्रीदेवीमाहत्म्ये महिषासुरसैन्यव
 धोनाम द्वितीयोऽध्यायः २ ऋषिरुवाच निरुन्धमाने तत्सैन्यमवलोक्य महासुरः सेनानींश्च दुराकोपाययो यो दुर्मयाविका २ स देवीशरवर्षेण
 वर्षवर्षमरे सुरः यथा मे रुगिरेः शृंगं तोयवर्षेण तोयदः तस्य कित्वा ततो देवीलीलयेव पारोत्तरान् जवानतुरगान् चोत्तारो यतां चैव वाजिनाम्
 चिक्रे दधनुः स यो धृजं चाति समुक्लितं विद्याधचैव गात्रेषु क्लिप्तपन्थानमाश्रुगैः ५ सकृन्वधत्वा विरयो हताश्वो हतसारथिः अभधावततो
 देवी तद्वृक्षमधरो सुरः ५ सिंहमाहृत्य तद्देवतीं जगधारेणामूर्ध्नि आजगान भुजे स यो देवीमप्यतिवेगवान् ६ तस्याः त्वङ्गो भुजेषां पृथक् फालं च
 नदनं ततो जगत्फलं संकोपादरुणलोचनः ७ चिक्षेप च ततस्तत्तमद्रुका लोमहासुरः जाज्वल्यमानं तेजोभीरुविविधभिर्वा वरान् ८ दृष्ट्वा तदापत
 कुलं देवीं शूलममुचत तत्कुलं शतधा तेन नीतं स च महासुरः ९ कृतं तस्मिन् महावीर्ये महिषस्य च मूपतौ आजगाम गजा दृढश्चा मरुति दशा
 दनः १० सोऽपि शक्तिं मुमोचा यदेवास्मान् विकाश्रुतं कुकाराभिरुतां भूमौ पातयामास निष्पृभा ११ भयाशक्तिं निपतिता दृष्ट्वा कोपसमन्वितः चि
 तोपचामरः शूलवाणे सुदपि साक्षि नत १२ ततः सिंहः समुत्पत्य गजं कुंभान्तरे स्थितः वाहुयुद्धेन युयुते नो ज्ञेति दशपारिणा १३ युद्धमासीत् ततस्तौ
 तु तस्माद्वागान् महीगतौ युयुधातेति संरघौ प्रहारे रिति दारुणौः १४ ततो वेगात् समुत्पत्य निपत्य च मृगारिणा करप्रहारेण शिरश्चा मरस्य दृष्टुं १५
 उदयश्चरणे देव्या शिलावृक्षादिभिर्हितः दंतमुष्टितले श्रेवक गलश्च निपातितः १६ देवी कुड्मागदपातैश्च शीघ्रया मास चोद्धतम् वाष्कलं भि
 द्धितलेन वाणैस्त्वा मृतपाधकम् १७ उग्रसमुग्रवीर्यं च तथैव च महाहनुम् विनेत्रा च त्रिभूलेन जवान् १८ परमेष्ठरी १९ विडालस्यासिताका
 रीत्या तयामास शिरः दुर्धरं दुर्मुखो भोशदेति तोयमहायम् २० एव स ह्यीयमारोतुस्सैन्ये महिषासुरः सादिघेण स्वतृणेण त्रयसयामासता २१
 नाणात् कांश्चिन्तं प्रहारेणावुल्लेपैस्तथा परान् लागूलताडितांश्चान्यान् मृगाभ्यां च विराडितान् २२ वेगेन कांश्चिदपरात्रादेन भ्रमो न च
 निःश्वासपवनेनाप्याप्यातयामास भूतले २३ निपात्य प्रमथानीकमभधावतसो सुरः सिंहं हंतुं महादेवाः कोपं च केततो विका २४ सोऽपि को
 पान् महावीर्यः दुरदृष्टमलीतलः शृंगाभ्यां पर्वतानुजैश्चिक्षेप च तनादक्ष २५ वेगभ्रमणविक्षमा मलीतस्य वशीयतः लागूलेनाहतश्चा वि
 द्धावपा मास सर्वतः २६ क्षतशृंगविभिर्वा श्वत्वं त्वं ययुर्वनाः श्वासानिलास्ताः शतशो निपेतुर्न भसो चलाः २७ इति कोपसमा
 ध्यातमापते तं महासुरं दृष्ट्वा सा च डिका कोपं तदधा यतदाकरोत् २८ सा हि ज्ञातस्य वैपाशं तव वधमहासुरं तत्पाजमहिषं त्वं सोऽपि व
 द्धो महामृषे २९ ततः सिंहो भवत्सद्यो यावत्स्याविकाशिरः क्लिप्तं तितावत्युरुषः त्वद्व्यालि रदृश्यत २९ तत एवाशु पुरुषं देवी चिक्रे दसा
 यकैः तावद्दुर्मणा साधं ततः सो भून्महागजः ३० करेण च महासिंहं तंच कर्षजगजं च कर्षं तस्तुकरं देवी त्वद्देन निरुद्धत ३१ ततो म
 हासुरो भूयो माहिषवपुरास्थितः तथैव दोभया मास त्रैलोक्यसचराचरं ३२ ततः कुड्माजगन्माता च डिका पा नमुत्तमं पयोधुनः
 पुनश्चैव जगत्सारुणालोचना नन्ददासुरः सोऽपि बलवीर्यमदोहतः विषाणाभ्यां च चिक्षेप च डिकां प्रतिभूय परान् ३४ सा च तान् प्रहि
 तास्तेन चूर्णयेतीशरोत्तरैः उवाच च तं मदोद्धतमुखं रागाज्जलाक्षरं ३५ देवुवाच गर्जगर्जद्वाणामूहमध्यावत्पि वाम्यरुं म
 यात्पि हन्ते वैवर्गर्जिष्यं तां शुदेवताः ३६ ऋषिरुवाच एवमुक्त्वा समुत्पत्य सा दृढा तं महासुरं पादेनाक्रम्य कपे च शूले तेन

मताऽयत् ३० ततः सोपिपदाकांतस्तयानिजमुवाततः अर्द्धनिष्कांतएवातिदेव्यावीर्येण संवृतः ३१ अर्द्धनिष्कांतएवासौ पुत्र्यमानो महासुरः
तयो महासिना देव्या शिरः कृत्वा निपातितः ३२ ततो हाराकृतसर्वदेवसैन्यं ननाशयत् प्ररुषं च परं जमुः सकला देवता गणाः ४०
तुष्टु बुक्ता सुरा देवी सरुदिद्यौर्मरुषिभिः जगुर्गंधर्वपतयोनन तुश्चासुरो गणाः ४१ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णि के मन्त्रे त्रे श्री देवी माताम्य
महिषासुरवधो नाम तृतीयोऽध्यायः ३ अक्षिरुवाच आकादयः सुरगणानि रुतेति वीर्येन सिन्दुरात्मनि सुरारिवले च देव्या तातुष्टु बुः प्र
णतिनम्य शिरो धरा सा जग्मिः प्ररुषं पुलकौ ह्रमचारुदेहाः १ देवा ऊचुः देव्या यया ततमिदं जगदात्म शक्त्या निःशेषदेवगण शक्तिसम्पदम्
तथा तामं विकासरिल देवमरुषि पूज्या भक्ताननास विदधातु शुभानि सानः २ यस्याः प्रभावमतुल भगवाननंता प्रसीदरश्च न हिवक्तु
मलं वलं च सा चेटिका विलजगत्परिपालनाय नाशाय चाशुभमयस्समतिकरोति ३ या श्रीः स्वयं सकृत्तिनो भवने प्रलम्बीः या यान्म
ना कृतधियो रुद्रेषु बुद्धिः अद्वा सतां कुलजन प्रभवसलजाता तां नता सपरिपालय देवि विष्णु ४ किं वीणा यामित वत्तपमचिंत्य रूपं किं
चाति वीर्यमसुरराज्य कारिभूरि किं चारुवेषु चरितानि वा द्रुतानि सर्वेषु देवसुरा देवगणानि केसु ५ हेतुः समस्तजगतां त्रिगुणापि दे
वेन ज्ञायते हरिहरादिभिरप्यपारा सर्वाश्रया विलमिदं जगदंशभूतमव्याकृता हि परमा प्रकृतिस्तमाया ६ यस्याः समस्तसुरतास
मुदीरणेन नृसिं प्रयाति सकलेषु मलेषु देवि स्नाहासि वैष्टितगणस्य च तृप्तिहेतु रुचायै सेत्तमत एव जनैः स्वधा च ७ यामुक्तिहेतुर
विविच्य मलावता च अभ्यस्य से सुनियतेन्द्रियतवसादैः मोक्षार्थिभिर्भुजिभिरस्त समस्तदेवैः विद्यासि सा भगवती परमादिदेवि ८
शब्दात्मिका सुविमल र्गजुषां तिधान मुद्गीपदस्य पदपाठवतां च सा मां देवी त्रयी भगवती भवभावनाय चातां च सर्वजगतां परमार्थि रुक्मी ९
मेधासि देवि विदितगविलेण सुसारा दुर्गासि दुर्गा भवसागरैरारसगा श्रीः कैटभारि रुदयैक कृताधिवासा गोरी त्वमेव शशि मोलि
कृतप्रतिष्ठा १० ईषत्सहा सममलं परिपूर्णं चंद्रविमानुकारिकनकोतमकोतिकांत अत्यद्भुतप्रहृतमा प्ररुषातप्यापिवक्त्रे विलोक्य
सहसामहिषासुरेण ॥ दृष्ट्वा तु देवि जपितं भृङ्गुटीकरालमुद्यच्छांकस दृष्ट्वा कृदियत्सयः प्राणान्मुमोच महिषस्तदतीव चि
त्रं कैजीव्यतेरि कुपितांतक दर्शनेन १२ देवि प्रसीद परमा भवती भवाय सद्यो विनाशयसि कोपवती कुलानि विज्ञातमेतदफने वय
दस्तमेतत्री तं वलं सुविपुलं महिषासुरस्य १३ ते संमता जनपदेषु धनानि तेष्वांतेषां यशांसि न च सीदति वंशवर्गः १४ यथा स एव नि
भूतात्मजभृत्यदारायैषां सदाभ्युदयदा भवती प्रसन्ना १५ धर्माणि देवि सकलानि सदैव कर्मा एव स्यादृतः प्रतिदिनं सकृत्ती करोति सु
गंध्यानि च ततो भवती प्रसादा लोकत्रयं फलदाननुदेवितेन १६ दुर्गे स्मृता हरसिभीतिमशेषजतोः स्वस्थेः स्मृता मतिमती वशुभान्द
दासि हरिश्चंद्रः त्रिभयहारिणिका त्वदप्यासर्वोपकारकरणयदा द्रुचिता १७ एभिर्हृते जगदुपैति सुखं तथैते जवंतु नाम नरकाय चि
रायणाय संग्राममृत्युमधिगम्य दिवं प्रयातु मत्वेति नूनमहिता त्विनिहंसि देवि १८ दृष्ट्वैव किं त्रभवती प्रकरोति भस्म सर्वासुरा त्रिषु य

५२
कालमपरपत्रः
करतविद्यता
इत्येतावन्तौ देवाः
पुनश्चिन्तितौ कौ

सुहितोषिप्रसू लोकावस्यानुरिपवोषिप्रसूप्रता इत्यमतिर्भवति तेष्वधितेति साधु १८ तद्गुणभानिकरविस्फुरौ सद्योयैः प्रल्लागुका
तिनिवर्तनदृशोसुराणां यत्रागताविलयमंशुमर्दिदुष्टेऽयोग्या ननंतवविलोकयतांतदेतत् १९ दुष्टतवृत्तप्रामनतवदेविप्रल्ल
नपंतयेतदविचिंत्यमतुल्यमन्यैः वीर्यं वरुत रुतदेवपराक्रमाणां चेरिष्यिप्रकरितैर्वदयात्वेत्यम् २० केनोपमाभवत्तस्मै
पराक्रमस्य रूपचशत्रुभयकार्यतिहारि कुत्र चित्तेकृपासमरनिष्ठे रताचट्ट्यात्वेवदेविवरदेभुवनत्रयेषु २१ त्रैलोक्यमेतद
विल्लरिपुनाशनेन ज्ञातं तया समरसृष्टिनेयिरुता नीतादिवरिपुगणाभयमप्यपास्तमस्माकमुत्तदसुरारिभवनमस्ते २२
श्रुतेन पाहिनो देवि पाहि त्वद्वेन चाविके वंटास्ते ननः पाहि चापज्यानिःस्तेन च २३ प्राच्यां रत्नप्रतीच्या च चंडिकेरत्न
दक्षिणे श्रीमणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यांतये प्ररि २४ सौम्यानि यानि दृष्याणि त्रैलोक्ये विचरन्ति ते यानि चात्यंतवाराणि ते रत्ना
स्तौस्तथा भुवम् २५ तद्गुणशूलगदादीनि यानि चास्त्राणि तैर्विके करपलावसंगीनि ते रस्मानुरदसर्वतः २६ अथिरुवाच
वंस्तुता सुरैर्दिव्यैः ऊसुमै नदनोद्भवैः अर्चिता जगतां धात्री तया गंधानुलेपनैः २७ भक्त्या समस्तैस्तु दशैर्दिव्यैर्धूपैश्च धूयिता प्रातः
प्रसादसमुत्थी समस्तान्प्राणान्तरान् २८ देवुवाच त्रियतां त्रिदशाः सर्वे यदस्मत्तोभिर्वाक्चितं दद्याम्यहमिति प्रीत्यास्तवेरेभिः सु
हजिताः २९ देवा ऊचुः भगवत्पाकृतं सर्वं न किंचिदवशिष्यते यदहं निहतः प्रातुरस्माकं महिषासुरः यदि वा विरोदेयस्त्वया स्माकं म
हेश्वरि संस्तुता संस्तुता त्वौ हि संस्थाः परमायदः ३१ यश्च मर्त्यस्तवैरेभिस्तोताः स्यात्पमलानने तस्य चित्तं हि विभवे धनदारादि संय
यम् ३३ वृद्धये स्मत्पुत्रात्वं भवेद्याः सर्वदा विके अथिरुवाच इति प्रसादिता देवैर्जगतोर्धेतयात्मनः ३३ तथेत्युक्ता भद्रकाली बभू
वातर्हि तानप इत्येतत्कथितं भूपसंभूता सा यथापुरा ३४ देवी देवशरीरेभ्यो जगत्प्रकृतिं धिणीं पुनश्च गौरी देवात्मा स सुद्धता
यथाभवत् वधाय दुष्टदेवानां तथा संभूतिं संभयोः रत्नाण्यर्चकानां देवानां सुपकारिणीं तत्कृणुष्व मया प्यातं यथावेत्तयया मि
ते ३५ इति श्री माकांडेयपुराणे सावर्णि के मन्वंतरे श्री देवी माहात्म्ये प्राक्कादिस्तुतिर्नाम चतुर्थोऽध्यायः ४ अथिरुवाच पुरातं भ
नि सुभाभ्यामसुराभ्यां शचीयतेः त्रैलोक्यं जगन्मागश्चरुता मदबलाश्रयात् १ तावेव सूर्यतांतद्वदधिकारं तथैदं कौवरम
यथायं च चक्रांत वरुणस्य च २ तावेव प्रवर्तं च चक्रं त्वं हि कर्म च ततो देवा विनिर्हता भूषराज्याः पराजिताः हताधिकारा
स्त्रिदशास्ताभ्यां सर्वे निराकृताः मत्तासुराभ्यां तां देवीं संस्मरत्यपराजिता ४ तया स्माकं चरोदतो यथापत्सु स्मृता विलाः
भवतां नाशयिष्यामि तत्तुणात्परमायदः ५ इति कृत्वा मतिं देवा हि मवतं न गेष्टरम् जगमुत्तत्र ततो देवीं विल्लमाया प्रतुष्ट
वुः ६ देवा ऊचुः ज्ञानमो देवैर्महादेवैश्चि वायै सततं नमः नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणात्तास्मता ७ शैद्रायै नमो नि
तायै गौर्ध्यायै नमो नमः ज्ञात्वायै चैद्ररूपिण्यै सुखायै सततं नमः ८ कल्याण्यै प्रणतां वृद्धैस्त्रिदशैर्कर्मैर्नमो नमः नै

लो

४

नमस्तस्यै नमो नमः १ दुर्गायै दुर्गापारयै सारायै सर्वकारिते त्वायै तथै वृक्षायै धूम्रायै सततं नमः १० अति सौम्यानि रौद्राये
नमस्तस्यै नमो नमः नमोजगत्प्रतिष्ठाया देवैकृत्यै नमो नमः ११ जेयादेवी सर्वभूतेषु विष्णुमायेति शक्तिता नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः
यादेवी सर्वभूतेषु चेतनेषु निधीयते नमस्तस्यै १२ यादेवी सर्वभूतेषु बुद्धि रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै १३ यादेवी सर्वभूतेषु निद्रा रूपेण संस्थि-
ता नमस्तस्यै १४ यादेवी सर्वभूतेषु सुषुप्ता रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै १५ यादेवी सर्वभूतेषु व्याधिरूपेण संस्थिता नमस्तस्यै १६ यादेवी सर्वभू-
तेषु प्राक्त्ररूपेण संस्थिता नमस्तस्यै १७ यादेवी सर्वभूतेषु पुनरावृत्त्यै रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै १८ यादेवी सर्वभूतेषु क्षान्ति रूपेण संस्थिता नमस्त-
स्यै १९ यादेवी सर्वभूतेषु जाति रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २० यादेवी सर्वभूतेषु लज्जा रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २१ यादेवी सर्वभूतेषु शान्ति रूपे-
ण संस्थिता नमस्तस्यै २२ यादेवी सर्वभूतेषु आश्वासन रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २३ यादेवी सर्वभूतेषु कृपा रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २४ याद-
वी सर्वभूतेषु लक्ष्मी रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २५ यादेवी सर्वभूतेषु वृत्ति रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २६ यादेवी सर्वभूतेषु धृति रूपेण संस्थिता
नमस्तस्यै यादेवी सर्वभूतेषु समीचीन रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २७ यादेवी सर्वभूतेषु दया रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै २८ यादेवी सर्वभूतेषु तुष्टि रूपे-
ण संस्थिता नमस्तस्यै २९ यादेवी सर्वभूतेषु पुष्टि रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै यादेवी सर्वभूतेषु मातृ रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै ३० यादेवी सर्वभू-
तेषु भ्रान्ति रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै ३१ यादेवी सर्वभूतेषु स्वार्था रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै ३२ यादेवी सर्वभूतेषु सुखा रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमो नमः ३३ यादेवी सर्वभूतेषु साया रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै ३४ यादेवी सर्वभूतेषु मन्त्र रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै ३५ यादेवी सर्वभूतेषु मन्त्र रूपेण संस्थिता नमस्तस्यै
इन्द्रियाणां अधिष्ठात्री भूतानामवल्लेषु भावेषु सततं तस्यै वाग्देव्यै नमो नमः ३६ चित्तरूपेण याकुलमेतद्वाप्य स्थिता जगत् नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमो नमः ३७ स्नाता सुरैः पूज्यमाना इत्यश्रया जगत् सुरैरेण दिनेषु सेविता करोतु स्नानः शुभलेखनी प्रहरी शुभाभिधाना पवित्रं तु चापदः ३८ या-
सां घटं चोद्धतं दैत्यानां पित्रस्माभिरीडा च सुरैर्न मनस्यते याचस्मात्तत्क्षणमेव हस्तिनः सर्वापदेभक्तिविनम्रमूर्तिभिः ३९ कृच्छिरुवाच एवं तवाधिपु-
क्ता देवानां तव पावती स्नातुमभ्याययेतो ये जानातु ननु यतनं ४० सा प्रवीक्षात्सुरा न सुभूषं वदिः स्त्रियतत्र का शरीरकोशात्तस्याः समुद्र-
ताव्रवीक्ष्वा ४१ तोवं मेतत्क्रियते सुभदैर्निराकृतैः देवैः समस्तैः समरेन्निसुभेन पराजितैः ४२ शरीरकोशात्तस्याः पावत्यानिः स्तब्धा-
का कोष्ठी केनिसमस्तैषु ततोलाके सुगीयते ४३ तस्यां विनिर्मिता यातुकुला भूत्वा पिपावती कालिकेनिसमाख्या ताहिमा चल कुताश्रया
४४ ततो विकंपांश्च पवित्राणां सुमनोरुं ददर्श चंद्रो मुञ्च्य भूयो सुभनिसुभयोः ४५ ताभ्यां संभाव्यात्ता अतीव सुमनोरुं काप्या
से स्त्री मफाराजभासयती हि माचल ४६ नेवता दृक्चिद्रूपं दृक्केन चिद्रुतं ज्ञायतां काप्यसौ देवी गृह्यतां चासुरेश्वर ४७ खीरत्रयमणिचाडं
गीघातयती दिशस्त्रिधा सातु तिष्ठति देयं दत्तात्मवान् दृष्टुमर्हति ४८ अनिराजनिमनयोगज्ञासादीनि वै प्रभो त्रैलोकांतु समस्ता नि सा
प्रतभति ते गृहे ४९ ऐरावतः समासी तो गजरत्नपुरंदरान् परिजाततरुश्चायतथै वोच्चैः प्रवारयः ५० विमानरुससं युक्तमेतत् तिष्ठ-
ति नेगते रत्नभूतमिहानीतं यदा सीदेष सोढुतं ५१ निधिरेष मलयद्यः समासी तो धनेश्वरात् किंजल्किनी ददौ चाबिमाला
मल्लीनपकजाम् ५२ ऊर्वते वारुणंगदेकांचनस्य विजितिष्ठति तथायस्पंदनवरोयः पुरासीत्युजापते ५३ मत्प्राप्तं क्रीडताम

६
५

शक्तिरीशत्वपादता पाशः सलिलराजस्य भातुस्तवपरिग्रहे ५८ निःसंभस्याविजाता प्रसमस्तारत्रजातयः वह्निरपि ददौ तुभ्यमग्निप्रोक्षीयदा
ससी ५८ एवं देवैर्दत्तं रत्नानि समस्तान्याहृतानि त्वीरत्रमेष्वाकल्याणीत्वा कस्माच्च गृह्यते ५९ अथिरुवाच निशम्येति वचः संभः
सतदा चंद्रमुंडयोः प्रेषया माससुग्रीवं दत्तं देव्या महासुर ५९ इति चेति च वक्तव्या मागत्वा वचनात्मम यथा चाभ्येति संप्रीत्या तपा कार्यं
तुयालवुः ६१ सतउगता यज्ञस्तेष्टो लो देवेति शोभते सदेवी ताततः प्राह साक्षां मधरयागिग ६२ दत्त उवाच देवि देव्येश्वरः संभः सुलो
केश्वरमेश्वरः दूतो ह्येष धितस्तेन त्वत्सकाशमिरुगतः ६४ अवाहताज्ञः सर्वो सुयः सदा देव्ये निष्ठु निर्जिता विलदेयारिः सुयदा
रुष्टा सुषतत् ६५ मम त्रैलोक्यमखिलं मम देवा वप्रा नृगाः यज्ञभागन रुसर्वा नृपा आनिष्टय कुष्ठयकु ६६ त्रैलोक्ये वररत्नानि मम व
प्रा नृपशेषतः ६७ नृजरा निमग्न दृष्टा नृपशेषतः तथैव गज रत्नानि मम वप्रा नृपशेषतः नृपशेषतः गज रत्नानि मम व
द्वीरो दमय नो हृतं मम रत्नं ममा मरैः ६३ वैः श्रवसं संतु प्रणिपत्य समर्पितं ६४ यानि चान्यानि देवेषु गंधर्वेषु चैव नृभूतानि भू
तानि तानि मय्येव शोभने ६५ त्वीरत्रभूता लो देविलोके मम न्याम रुवयः सात्वतस्मानुयाग क्व यतोरत्र भुजो वय ६६ माता ममानुजवा
पिनि संभुरु विजमं भजत्वे च वला पागिरत्र भूता सि वैयतः ६७ परमेश्वर्यं मतुल प्राप्य संमत्परिगृह्णातः परतु दुष्टा समा लो क्य मत्परिगृह्णा
मज ६८ अथिरुवाच इत्युक्ता सा तदा देवी गभीरांतः स्मिता जगोः दुर्गा भगवती भद्राय वेदं धार्यते जगत् ६९ देव्या च सत्यमुक्तव्या नात्र मिष्या किं
चित्तयो दित त्रैलोक्याधिपतिः सुभो नि संभु आ पित्त दृष्टा ७० किं त्वं यत्प्रतिज्ञा तं मिष्या तत्क्रियते कथं श्रूयतामस्य बुद्धित्वा तं
तिज्ञाया कृता पुत्रा ७१ यो मां जयति संग्रामे यो मे दुर्पच्यो रुति यो मे प्रतिवली लोके समे भर्ता भविष्यति ७२ तदा गच्छतु संभो त्रिं संभो
वामहासुरः मां जित्वा किंचिरेण त्रयाणि गृह्णातु मलवुः ७३ दत्त उवाच अवलिमासि मेवंतं देवि वृद्धिमागृतः त्रैलोक्यकः प्रमासिष्टे द
ये संभु नि संभयोः ७४ अन्वेष्वा मपि देव्यानां सर्वे देवानं वैयुधि तिष्ठति संसुखे देवि किं पुनस्त्रीत्वमेकि का ७५ इहा याः सकला देवास्तस्य
येषां न संसुगि संभादीनां कथं तेष्वास्ती प्रयाससि संसुखे ७६ सा त्वं गच्छ मये योक्तायां संभु नि संभयोः केषां कर्षण निधूत गौरवा
मागमिष्यसि ७७ देव्या च एवमेतद्वली संभो नि संभु आनि वीथवान् किं करोमि प्रतिज्ञा मे यदनालोचिता पुत्रा ७८ सत्वे गच्छ मया
कंते यदेतत्सर्वमाहृतः तदा च त्वा सुरेन्द्राय सच पुक्तं करोतु यत् ७९ इति श्री मा की डेय पुराणे दत्त संवादे नाम पंचमोऽध्यायः ५ अथि
रुवाच इत्याकर्णवचा देवाः सह तो मर्षयितः समा चष्टु समागत्य दैत्यराजा व विलसतः ८० तस्य दत्तस्य तद्वाक्यमाकर्ण्य सुरा दत्त
तः सकोपः प्राह देव्यानां मधि पं धू म्र लोचनं ८१ हे धू म्र लोचन शुत्वस्व सैन्य परिवारितः तामानय वला दुष्टां केषां कर्षण विह्वला
त्र मत्परिज्ञा एतदः कश्चिन्न यदि चेति शृते परः सहंतव्यो मरो वापि यज्ञो गंधर्व एव च ८२ अथिरुवाच तेनाज्ञस्ततः शीघ्रं सदै
तो धू म्र लोचनः वृत्तः षष्ट्या सह साणामसराणां दत्तं ययौ ८३ सहृष्टा ता ततो देवी तुहि माचल संस्थिता जगदोच्चैः प्रया
नि मूलं संभु नि संभयोः ८४ न चैवीत्याद्य भवती मद्भर्तारमुपैष्यसि ततो वला त्रपा मेष के शक कर्षण विह्वला ८५ देव्या च

दैत्येष्टोत्पत्तिः वलवान्मलसंघतः वलान्नयसिमा मेवंततः किंते करोमह ८ अथिरुवाच इत्युक्तः सोमपावतामसुरोद्धृतलोचनः ९
 कोरेणोदन्तभस्मसाचकाराविकाततः १० अथ कुट्टमहासैन्यमसुराणां तथाविका ववर्षसायकैस्तीक्ष्णैस्तथाशक्तिपरम्परेः १० ततो
 धृतसटः कोपाकृत्यानादं सुभैरवं पपाता सुरसेनायासिंहोदेवाश्चक्रुः ॥ काश्चित्करप्रहारेण दैत्यैः नास्येन चापरान् आका
 त्यचापरेनान्यान्सजघानमहासुरान् १२ केष्वाचिन्त्यायामासुनैवेकोष्टानिकेसरी तथातलपुकारेण शिशुं सिकृतवान्पुष्प १३ वि
 क्तिनवाकुशिरसः कृतास्तेन तथापरे यथैव रुधिरकोष्ठादन्वेष्टातकेसरः १४ हृणेततद्वलं सर्वं जयं नीतं महात्मना तेन केसरिणा देवा वा
 हनेनानिकोपिता १५ अत्वातमसुरं देवानिहन्तं धूमलोचनम् वलचादयितं कुत्सदेवी केसरिणा ततः १६ चुकोपदेत्याधिपतिः सभः प्रस्फुरि
 तापरः आजापयामासचतौ चंडमुग्गे महासुरौ १७ हेचंडहेमुंडवलेर्वज्रभिः परिवारितौ तत्रगङ्गात्वाचसासमानीयतोलु १८ केशेषाकृष्णवधावाय
 दिवः संपादयोयुधि तदाशेषा युधि सवैरसुरैर्विनिहृत्यता १९ तस्याहतायां दुष्टायासिंदेचविनिपातिते श्रीब्रह्मागम्यता वधापृतीत्वातामथाविका २०
 शतिश्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णि केमन्वन्तरं देवीमाहात्म्ये सुभिसुभसेनानीधूमलोचनवधोषष्टाध्यायः ६ अथिरुवाच आज्ञाप्सतेततो देव्याश्चंड
 मुंडपुरोगमाः चतुरंगवलोपेताययुरभ्युयनायुधाः १ ददृशुस्तेततो देवीभीषद्वासावबस्थिता सिंहेष्वपदिष्टौ लेंद्रष्टुगेमहत्तिकाचने २
 तेदृष्ट्वातासमाधातुमुद्यमचक्रुरुयताः आकृष्टचापासिधरास्तथानेतत्समीपगाः ३ ततः कोपंचकशिखैरविकातानरीत्यति कोपेनचा
 स्यावदनमघीर्वाणामभूतदा ४ भृजुटीकुटिलातस्याः ललाटफलकान् दूतं कालीकरालवदनाविनिष्क्रान्तासिंहादिनी ५ विचित्र
 खट्वागधरानरमोलाविभूषणा द्वीपिचर्मपरीधानाशुक्रमीसातिभैरवा ६ अतिविस्तारवदताजिह्वाललनभीषणा निमग्नारक्तन
 यतातादाश्रितदिड-मुखा ७ सावैरोनाभिपतिताघातयंतीमहासुरान् सैन्येनचसुरारीणामभक्षयततद्वलम् ८ पार्श्विग्राहो
 कुशग्रहियोद्धवंतासमन्वितान् समादायेकरुस्तेनमुवेचिद्योषवारणान् ९ तथैवयोधनुरगेरयंसारथितासह निक्षिप्यवज्रैर्द
 शनेश्वर्ययन्तिभैरवं १० एवंग्राहकैरपुत्रीवायामथचापरान् पादेनाक्रम्यचैवान्यानुरसान्मयोययत् ११ तेमुक्तानिव
 शस्त्राणिमहास्त्राणि तथासुरैः सुवेतजगद्गुरुषादशनेमथितान्यपि १२ वलिनातद्वलं सर्वमसुराणामहात्मनां समहाम
 हयच्चान्यानन्याप्राताउपतदा १३ असितानिहताः केचित्केचित्खट्वागतादिताः जगद्विनाशमसुरादंताग्राभिहितास्तदा १४
 हृणेततद्वलं सर्वमसुराणानिपातितं दृष्ट्वाचंडोभिदुहावताकालीमतिभीषणा १५ शरवर्षैर्महाभीमैभीमाह्नीतामहासुरैः
 कादयामासचक्रेऽमुंडक्षिपैः सहस्रशः १६ तानिचक्राएनेकानिविशमानानितन्सुखं वभूधयार्कविंबानिसुबहूनिव
 नोदरं ततो जहासातिरुषाभीमंभैरवतादिनी कालीकरालवक्त्रातदुर्दशदशतो ज्वला १७ उत्पायचमहासिंहं देवीचंडम
 धावतं गृहीत्वाचासकेशेषुशिरस्तेना सिताक्षितम् १८ अथमुंडोभधावतादृष्ट्वाचंडनिपातितं तमप्यपातयद्भूमौसाव
 किं त्रधुसिदैतेन्द्रः सतिनादसुभैरवं तेनतादेनमहताजसितंभुवनत्रयं २०

६६

शक्तिरुत्तरुषा २१ हतः ॥ शेषतः सैत्यं दृष्ट्वा चंडनिपातितं मुंडं च समहावीर्यं दिशो भेजे भयात् २२ शिरश्चंडस्य
 काली च गृहीत्वा मुंडमेव च प्राकृष्टं चंडासमिग्रमभ्येत्य चंडिका २३ मया तवात्रोपकृतौ चंडमुंडौ महापद्मं पुद्गलं स्वयं
 भनिसुभं च रुनिष्यसि २४ अथिरुवाच तावानीतौ ततो दृष्ट्वा चंडमुंडौ महासुरौ उवाच काली कल्याणी ललितं चंडिका वचः २५
 यस्माच्चंडं च मुंडं च गृहीत्वा त्वमुपागता चांमुंडेति ततो लोके त्वाता देवि भविष्यसि २६ इति श्री मांकादेयपुराणे सावित्रीके
 मन्त्रे तरे देवी माहात्म्ये चंडमुंडवधो नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ अथिरुवाच चंडे च निरुते दैत्ये मुंडे च विनिपातिते वक्रुले पुच सैत्ये पुत
 यिते ससुरेश्वरः १ ततः कोपपराधीनचेताः सुभः प्रतापवान् उद्योगं सर्वसैत्यानां दैत्यानामादिदेशात् २ अथ सर्ववले दैत्याः
 षडशीतिरुदायुधाः कंबूनां चतुराशीतिर्निपांतस्त्वलेष्टताः ३ कोटिवीर्याणि पंचाशदसुराणां कुलानि वै शतं कुलानि धौ
 म्नाणि निर्गच्छन्तु ममाज्ञया ४ कालिका दौष्ट्या मोघाः कालकेयास्तथासुराः पुद्गायसज्जानि पातु म्ना जयात्वरिता मम ५ ३
 न्याज्ञाप्यासुरपतिः सुभो भैरवशासनः निर्जगाम महासैन्यः सहसैर्वह्निर्वृतः ६ आयातं चंडिका दृष्ट्वा ततैत्यमतिभीषणं ज्या
 स्वतैः पूरयामास धरणी गगनातरं ७ ततः सिंहो महानादमतीव कृतवान् यं घंटास्वनेन तत्रादमं विकाचोपदंरुयत् ८ ४
 तर्ज्या सिंहे घटानां नादाहरितदिङ्मुखा निनादैभीषणोः काली जिह्वे विस्तारितानना ९ तन्निनादमुपश्रुत्य दैत्यसैन्यैः
 चतुर्दिशा देवी सिंहासनाया काली सरोमेः परिवारिता १० यतस्मिन्नतरे भूय विनाशाय सुरद्विषा भवायामरसिंहानामतिवीर्यं
 बलान्विताः ११ बलिशगुरुविष्णुनांतथेन्द्रस्य च शक्तयः शरीरेभ्यो विनिष्क्रम्य तत्रैवैश्वरिकां ययुः १२ यस्य देवस्य यद्रूपं यथाभूय
 एवाकृतं तद्वदेव कितकृत्तिरसुरान् यो दुमाययौ १४ रुंसयुक्तविमागे साक्षस्तत्रकमंडलुः आपाताव्रज्याः शक्तिः ब्रह्मा
 लीसाभिधीयते १५ माहेश्वरी वृषाहटा विष्णुलवधारिणी महाहिवलयाप्राप्ता चंद्ररेखाविभूषणा १६ कामारी शक्तिरु
 स्ताचमयूरवरवाहना यो दुमभाययो दैत्यान्तं विकागुरुद्विषिणी १७ तथैव वैष्णवी शक्तिर्गरुडोपरि संस्थिता शरव
 चक्रगदाशार्ङ्गखड्गस्तभ्युपाययौ यज्वारा रुमन्तं रूपं याविभूतीरुरेः शक्तिः साय्याययो तत्र वाराही विभूती तनु
 २० तारसिंही नृसिंहासविभूती सदृशवपुः प्राप्ता तत्र सद्यो यक्षिपन्तत्र संरुतिः २१ वज्ररुस्तान्थैवैद्री गजराजा परिस्रिय
 ता प्राप्ता सरुत्तनयना यथाशकस्तथैव सा २२ ततः परिवृत्ताभिरीशानो देवशक्तिभिः रुन्वतामसुराशी व्रममप्रीता
 रुचंडिका २३ ततो देवी शरीरात्तु विनिष्क्रान्ता तिभीषणा चंडिका शक्तिरसुराशिवाशततिनादिनी २४ सा चारुधूम
 न्जलिमीशानमपराजिता हतत्वं गच्छ भगवन्पार्थ सुभनिसुभयो २५ ब्रह्मसुभनिसुभं च दानवा वनिगदितौ ये

निष्कः

सावित्रीदेवीसुतवृत्तयसमुपस्थिताः २६ वैलोकासमंलभतां देवाः संतुष्टविभुजः ययंप्रयातपातालं यदिजीवितमिच्छत २७ बलाः श्वेदस्पृधच
पुहकाक्षिणः तदागच्छतुतप्यतुमक्रिवाः पिपितेनः २८ यतोनिपुक्तोदैत्येनतयादेवाशिवः स्वयं शिवहृतीतिलोकेसिंहासनात्वातिमारात
तैपिप्रात्वावचोदेवाः सर्वाद्यातंमहासुराः अमर्षापरिताजमुपैवकात्यायनीस्थिताः ३१ ततः प्रथममेवाग्रेप्राशक्तपृष्टेष्टभिः ववर्षकडता
मर्षासादेवीममरायः ३१ साचतान्युदितान्वाणान्मूलप्राक्तिपरप्रधानं त्रिकेदलीलयाप्रातपुनमुक्तैर्महेष्टभिः ३२ तस्याग्रतस्तथाकालीपू
लपातविदारितान् खट्वागपोधितोम्यारीनकुर्वन्तुविचरन्तदा ३३ कमंडलुजलाक्षपहतवीथानरुतौजसः ब्रह्माणीचाकरोक्तुन्येनयेनसधा
वति ३४ महेष्टरीविपूलेनतथाचक्रेणवेसवी देव्यान्जवानकोमारीतथाप्राक्तानिकोपना ३५ पेंदीजलिप्रपातेनप्रातशोदेमदानवाः ये
तुर्विदारिताः पृष्ट्यारुधितोवृषवर्षिणः ३६ तुष्टप्रहारविधुलादष्टाग्रहतवहसः वाराहमूल्यान्ययतश्चक्रेणचविदारिताः ३७ नवैर्विदारिताम्यान्वा
दयंतीमहासुरान् नारसिंहीचचारजौनादाष्टादिगन्तरा ३८ चंडादृष्टासैरसुराः शिवहृत्पमिद्विषिताः येतुः पृष्टिवापयितोस्तस्मात्प्रादायसा
तदा ३९ इतिमातृगणकुटुम्बमर्दयंतंमहासुरान् दृष्ट्वाभुपायैर्विविधैर्नैष्टुर्देवारिसैनिकाः ४० पलायनपरानृष्ट्वादेव्यान्मातृगणा
दितां येदुर्मभायसौदैतोरक्तवीजोमहासुरः ४१ रक्तविंदुयथाभूतोयत्तस्यशरीरतः समुपततिमेदिन्यान्तस्मात्तदासुरः ४२ युद्धेसगदापाणिर्दिष्टः
न्यामहासुरः ततश्चैहीस्ववज्रेणरक्तवीजमताडयत् ४३ जलिशेनाकृतस्यापुबुसुसावशोणितं समुत्तस्पुस्ततोयाधस्तद्व्यास्तन्यराक्रमाः ४३ या
ततः पतितास्तस्यशरीरादृक्तविंदवः ताजंतः पुरुषाज्जातदीर्घबलविक्रमाः ४४ तेचापियुधपुस्तवपुरुषारक्तसंभवाः समंमातृभिरत्युग्र
तातिभीषण ४५ पुनश्चवज्रपातेनक्षतमस्यशिरोपदाववाहृक्तपुरुषास्ततोजातः सुरुषः ४६ वेसवीसमरेचैनेचक्रेणभिजवानरु गदयाताडया
मासपेंद्रीतमहेष्टवर ४७ वेसवीचक्रभिन्नसुराधिरस्तावसंभवेः सुरुषशौर्ज्यातनत्रसाणैर्महासुरैः ४८ शक्त्याजवानकोमारीवाहरीचतथासि
तामाहे श्रीविपूलेनरक्तवीजमहासुर ४९ सचापिगदयादेवः सर्वएवाहननृष्टयक् मातृ कोपसमाविष्टारक्तवीजोमहासुरः ५० तस्या
रुतस्यवक्रपाशक्तिपूलादिभिर्भुवि पपातयोवैरक्तौघैस्तेवासनप्रातशेसुराः ५१ तैश्चासुरास्वचभूतैरसुरैरसकलजगत व्यातमासीत्ततो देवा
भयमाजमुहृत्तम ५२ तान्निषस्मान्सुरान्दृष्ट्वावेनिकाप्राहसत्तरा उवाचकालीचामुडेविसुखदन्तुरु ५३ मकुस्वपातसंभूतानरक्तवि
हृन्महासुरान् रक्तविंदोप्रतीकृतं वक्रेणानेनवेगिता ५४ भद्रयंतीचररेणतदुज्जानमहासुरान् एवमेष्टययंदेत्यः क्षीणरक्तोराभिष्यति
५५ भद्रमाणास्तयाचोपातचोत्पत्त्यतिचापरे इत्युक्ताताततोदेवीपूलेनाभिजवानत ५६ मुत्तेनकालीजगदंरक्तवीजस्यशोणितं ततो
वाजतापागदपातवचडिको ५७ तचास्यावेदनांचक्रेणपातोल्पकामपि तस्यारुतस्यदेवाज्जुवहुंश्रीवशोणितं ५८ यतस्ततस्तद्वक्रेण
महासंप्रतीकृतिमुत्तेसमुद्रतायेस्यारक्तपातामहासुराः ६० तांश्चादायचामुदाययोत्तस्यचशोणितं देवीपूलेनवज्रेणवाणैरसिभिर्कृष्टि
जवानरक्तवीजंतंचामुद्रापीतशोणितं सपपातमहीपृष्टेप्रास्रसंगसमारुतः ६१ नीरक्तश्चमहीपालरक्तवीजोमहासुरः ततस्तोरुषि
नृपमजयमिज्जपातप ६२ तेषामातृगणोजातो ननोहृदोदहतः ६३ इतिश्रीमार्कंडेयपुराणेसावलीकेमन्तंतरेश्रीदेवीमाहात्म्यरक्त

पातिते चकार संभोय कर्म ननु नानाकाया न चकार कोपमनुल रक्तवीजनपा... ११ मय्ये काम्य संश्रानु रक्तवीजेन
महासैन्यविलोक्यामर्षमुद्रुन अभ्यावत्रि संभोय मुख्यासुरसेनया ४ तस्याग्रतस्तथाष्टपुष्पाध्यामहासुराः संदष्टाष्टपुराः कुद्धाः सतदे
नीमुपाययुः ५ आनगामहावीर्यः संभोयिखलेलेन नितुं चटिका कोपाकुत्ता पुद्धतुमात्भिः ६ ततोपुद्धमतीवासीदेवास्तुभनितुंभयोः शरवर्षम
नीवो ग्रंथेनयोर्विवर्षतोः चिक्केदत्ता नृशरांस्ताभ्यांचटिका स्वशरीरकैः ताडयामासचागे सुशस्त्रैश्चैरसुरैश्चैर ७ नितुंभो निशितं वद्धे चर्मचा
दायस्तुप्रभं अताडयन्मूर्ध्नि सिंहदेवावरुनमुत्तमं ८ ताडिते वारुनदेवीद्वुरपेणसिमुत्तमं नितुंभस्यामुचिक्के चर्मचाप्यष्टचंद्रकं १० किंनेच
निशितवद्धे चशक्तिचिह्नोपसोसुरः तामप्यस्पदिधाचके चकेणामिमुवागता ११ कोपाध्यातितुंभोयमूलजगारुदानवः आयांतमुष्टिपा
तेनदेवी तत्राप्यचूणयत् १२ आविद्याथगदांतेपिचिह्नोपवेडिकाप्रति सापिदेवात्रिमूलेनभिन्नाभस्मत्वमागता १३ ततः परमुरुस्तत
मायांतदैत्यपुंमवे आरुन्धदेवीवारौगैरयातयतभूनले १४ तस्मिन्निपतितंभूसौनितुंभेभीमविक्रमे आतर्दतीवसंक्रुद्धः प्रयथोद
तुमंविका १५ सरथस्यस्तदायुच्चैर्गृहीतपरमायुधैः भुजैरष्टाभिरनुलैर्वाप्याशोषवभोनमः १६ तमायांतसमालोक्यदेवी शंखमवादयत्
ज्याश्रदेवापिधनुषश्चकारातीवदुःसहम् १७ प्रयामासकक्रभेनिजवंटास्वनेनच समस्तदैत्यसैन्यानांतेजोवधविधायिना १८ ततः सि
हामहानादैस्त्राजितैर्ममहामदैः प्रयामासगगनंगतधोपदिशेदश १९ ततः काली समुत्पत्यगगनंत्यामताडयत् करभ्यांता
देनशक्रनालेतिरोहिताः २० अद्यादृष्टासमशिवंशिवहतीचकारुतैः शार्दैरसुरास्त्रीपुंसुभः कोपपरयद्यौ २१ दुरात्मसिद्धिर्निष्ठेति
व्याजहारं विकायदा नराजयेत्यभिहितं देवैराकाशसंस्थितैः २२ संभेनागन्ययाप्रक्तिमुक्तिज्वालातिभीषणा आयाती
वक्रिहृटाभासातिरस्तामलोलकया २३ सिंहनादेनसंभस्यव्याप्तलोकत्रयांतरं निघ्नाननिःस्वनौवोरोजितवानवनीयते २४ संभस्य
चक्रान्शरां नदेवीसंभस्तत्पुक्तान्शरान् चिक्केदत्तशरैरुग्रैः शतशोथसुरसशः २५ ततः साचंडिकाकुद्धामूलेनाभिजघ्नानतं सतदामिहितोभू
सौमूर्कितोतिपपातर २६ ततो नितुंभः संप्राप्यचेतनामात्रकार्मुकः आजघानशरैर्देवीकालीकेसरिणतथा २७ पुनश्चक्रुन्नावारुनाममुत
दनुजेश्वरः चक्रायुधेनदितिजम्हादयामासचंडिका २८ ततोभावतीकुद्धादुगीदुर्गतिनाशिनी चिक्केदत्तानिचक्राणिश्वशरैः सायकाश्रता
ततो नितुंभोवेगेनगदामादायचंडिका अभ्यावतवैरुत्तुदैत्यसेनासमावृतः २९ तस्यापततएवापुगदोचिक्केदचंडिका खड्गेनशतधारेणसचमूलेसमाददे ३१ मूलह
स्तमायांतनितुंभममरदने रुदिविवाधमूलेनवेगाविद्धेनचंडिका ३२ भित्रस्थतस्पमूलेनरुदयात्रिः सतोपरः महावल्लोमहावीर्यसिद्धेतिपुत्राद्योवदत्
तस्यानिः क्रामेतादेवीप्ररुस्पस्वनवतदा शिरश्चिक्केदत्तवद्धेनततोसावपतदुवि ३३ ततः सिंहश्चक्रादोश्रदंष्ट्रादुस्मशिराध्वान् अतुरास्तास्तथा
कालीशिवहतीतथापरान् ३४ कौमारीशक्तिनिर्भित्राः केचिन्नेशुमहासुराः ब्रह्माणीमउष्टतेनतोयेनोभ्यनिराकृता ३५ माफेप्रसीदि
मूलेनभिन्नायेतस्तथापरे वारातीतुडन् केचिच्चूर्णीकृताभुविः ३७ एवं एवं चवकेणवैराव्यादानवाकृताः ३८ गदितौदेवी

५५ निम्नः

गङ्गा

गविमुक्तेन तयापरे १० केचिदिने श्वरसुराः केचित्रष्टामस्तुवाच भद्रताश्चापरे कालीशिवद्वतीमृगाधिपेः ३५ इति श्रीमार्कांडेयपुराणे सावर्णिके मन्त्रे
 रेदेवी मातात्म्यनिस्तुभवधोतामनवमोधायाः ४ ऋषिरुवाच निस्तुभनिरुतदृष्टाभानरप्राणसम्मत रुतमानवलचवस्तुमः कुडोत्रवीदचः बलाबलेपादु
 छेत्तमादुर्गो गवमावतु अन्त्यासवलमाश्रित्य युद्धसीवातिमानिनी २ श्रीदेवुवाच एकैवांजगत्पञ्चद्वितीया काममापरा पश्यतादुष्टमयेव विशतोमद्विभू
 तयः ३ ऋषिरुवाच ततः समस्तासादेवो ब्रह्माणी प्रमुत्तलय तस्यादेव्यास्तनो जगुरेकैवासीत्तदाविका ४ श्रीदेवुवाच अरुविभूत्या वक्रभिरिह
 पेयदास्थिता तत्सेव्यं तमयैकैव निष्ठाया जौ स्थिबो भव ५ ऋषिरुवाच ततः प्रववते युद्धदेव्याः सुभस्य चोभयोः पश्यतां सर्वदेवानां असुराणां च दारु
 णा ६ शरवर्षैः शतैः शतैस्तथा सैवैव दारुणैः तयो युद्धमभूद्वयः सर्वलो कभयकरः ७ दिव्या एष स्त्राणि शतशामुमुचेयान्यथाविका वभज
 तानि दैत्यैर्द्रुतान्मुनीनां कर्तृभिः ८ मुक्तानि तेन चास्त्राणि दिव्याणि परमेश्वरी वभजलीले ये वेयं कुंकारो हारणादिभिः ९ ततः शरशतैर्देवीमाका
 दयतस्तस्य सूरः साधितकुपिता देवी धनुश्चिह्ने दचेष्टुभिः १० क्तिन्ने धनुश्चिह्ने दक्षया शक्तिमया ददे चिह्ने देवी च केरातामप्यस्फुरे स्थिता ११
 ततः त्वद्गुणदायकतवेहस्य भानुमत अभधावततो देवी देव्यानामधिपेश्वरः १२ तस्यापततवाशुतु चिह्ने दचंडिका धनुर्मुक्तैः शतैः वीरैश्चर्मचार्कैक
 रमल अश्वांश्च पातया मास रश्मिस्तारयिता सह रुतस्वसतदा देव्यः क्तिन्ने धत्वा विसारयिः जगत्सु सुहृत्तोरमेविकानि धनो द्यतः १५ चिह्ने दापत
 तस्तस्य मुद्रं निशितैः शरैः तथापि सोभधावतां मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् समुष्टिपातया मास रुदये देव्यं गुगवः देव्यास्तं चापि सा देवी तले
 नौरस्पता ड्यत १६ तलपुहाराभिरुतो निपपातमहीतले सदैव राजः सहसा पुनरेव तथा निपतः १७ उत्पत्य च प्रगृह्णो सै देवी गगनमा
 स्थितः तत्रापि सानिगारायुधेते न चंडिका १८ तियुद्धेव तदा देव्यं चंडिका च परस्परं चक्रतः प्रथमं युद्धमुनिविस्मयकारकं १९ ततो नियुद्धं सुचि
 ह्ने क्तिन्ने न चंडिका सह उत्पात्य आमया मास चिह्ने पधराणी तले २० सान्निप्रो धरांती प्राप्य मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् अभधावततदुष्टात्मा चंडिका नि
 धने क्तिन्ने तमायां ततो देवी सर्वदैव्यजनेश्वर जगत्पातया मास भित्वा शूलैर्न वदपि २१ सगतासुः पपातो यो देवी शूलान् प्रवीक्षतः चाल
 यन्सकलाष्टशी सा द्वितीया सपर्वता ततः प्रसन्नमखिलरुते भैतस्मिदुरात्मनि २२ जगत्सास्य मती वापनिर्मलं चाभवत्तमः उत्पातमेवाः सो
 ल्काये प्रागंस्ते प्रागं ययुः सरितो मार्गवाहिन्यस्तथा सुभे निपातिते २५ ततो देवगणाः सर्वैरुधनिर्मरमानसाः वभूवुर्निरुते तस्मिं गंधर्वा
 ललितं जगुः २६ अवा दयं लथैवात्मे न चतुश्चासरो गणाः ववुः पुण्यास्तथावाताः सुप्रभो भूद्विधाकरः २७ जज्वलश्चाग्नयः शताः शता
 दिग्जनि तस्वनाः २८ इति श्रीमार्कांडेयपुराणे सावर्णिके मन्त्रे ततरे श्रीदेवी मरुताम्ये सुभवधोतामदशमोधायाः १० ऋषिरुवाच दे

व्याकृतं तत्र महासुरैरेतैः सारावहियुगे गमास्ता कात्यायनी नृपुवुरिष्टलाभादिकासिवक्रास्तु विकसिताः १ देविप्रयत्नार्तिहरे प्रसीद प्रसीद मातर्जन
 तेति वलस्य प्रसीद विष्वक्प्रविपाहि विष्वक्त्वमीश्वरी देवि चराचरस्य २ आधारभूता जगत्तमेका मही स्वतयेण यतः स्थितासि अयोस्तद्व्यस्थित
 यावद्यैतदप्याप्यते कृत्स्नमलं व्यावीर्यं ३ त्वं वैष्णवी शक्तिरनंतवीर्या विष्वक्स्वी जं परमासि माया सम्मोहितं देवि समस्तमेतत्त्वं वै प्रसन्ना
 भुवि मुक्तिरुतः ४ विद्याः समस्ता सुवदेवि भद्राः सियाः समस्ताः सकला जगत्सु त्वेकया प्ररितं मयं येन त्वाते स्तुतिस्तवापरापरोक्तिः ५ सर्व
 भूता यदा देवी स्वर्गमुक्तिप्रदायिनी तं त्वास्तु ते येका बा भवन्तु परमोक्तयः ६ सर्वस्य बुद्धिर्ह्येण जगत्स्य हृदिसंस्थिते स्वर्गाय वगदे देवि नारायणि न
 मोस्तुते ७ कालाकाष्ठादि ह्येण परिणामप्रदायिनी विष्वक्स्थोपरतौ शक्ते नारायणि न मोस्तुते ८ सर्वमंगलमांगल्येषु शिवे सर्वार्थसाधके
 शरापेयं वंदके गौरि नारायणि न मोस्तुते ९ सृष्टिस्थिति विनाशानां शक्तिभूतसतो न नि गुणाः प्रवेष्टुमा मये नारायणि न मोस्तुते १० प्रादुरा
 गतदीनार्तपरित्राण परायणे सर्वस्वार्तिहरे देवि नारायणि न मोस्तुते ११ हंसयुक्तविमानस्य ब्रह्माणी ह्यर्थांशिरिति कौप्रभः दुषिकेदे
 वि नारायणि न मोस्तुते १२ त्रिशूलचक्रादिधरे महावृषभवाहिनि मातेश्वरी स्वतयेण नारायणि न मोस्तुते १३ मकरजं हृते महाशक्तिध
 रे नवै कौमारी त्वपसंस्थाने नारायणि न मोस्तुते शिवचक्रगदप्रादुःपरीतपरमायुधे प्रसीद वैष्णवी त्वये नारायणि न मोस्तुते १४ ग
 लीतोग्रमहाचक्रे दंष्ट्रीधृतवस्त्रधरे वराहहृषिणि शिवे नारायणि न मोस्तुते १५ नृसिंहे त्वयेण ग्रेण हंतं देव्यां कृतोद्यमे त्रैलोक्यत्राणसदि
 ते नारायणि न मोस्तुते किरीटिनि महावज्रे सरस्वत्यनयनोत्तरे वृत्रप्राणहरे चंद्रि नारायणि न मोस्तुते १६ दंष्ट्राकरालवदनशिरोमाला
 विभूषणे चामुंडे मुंडमथने नारायणि न मोस्तुते १७ शिवदूती स्वतयेण तज्जदेत्यमलावले द्यौरह्यमलारावे नारायणि न मोस्तुते २० लक्ष्मि
 लज्जे महाविद्ये प्रद्वेष्टि स्वधे भवे मलारात्रिर्मलाविद्ये नारायणि न मोस्तुते २१ मधे सरस्वति वरे भूतिवाभ्रविनामसि नियते त्वं प्रसीद रे नारा
 यणि न मोस्तुते २२ सर्वस्व त्वये सर्वेशे सर्वशक्ति समन्विते भयेभ्यस्त्राफिनो देवि दुर्गे देवि न मोस्तुते २३ एतत्ते वदतं सोम्य लोचनत्रयभू
 षितं पातनस्सर्वभूतिभ्यः कात्यायनि न मोस्तुते २४ ज्वालाकरालमत्स्यग्रमण्डपासुरस्तदन त्रिशूलपातनोभीतिभद्रकालि न मोस्तुते २५ हिनस्ति देव्य
 तेजसि स्वनेनार्प्यते जगत् साद्यं यपातु नो देवि पायेभ्यो नस्त्वनानि च असुरासृग्वसांपकचर्चितस्ते करो ज्वालः शुभाय खड्गो भवतु च
 डिकेतो न तावयं २७ रोगानप्रोषानपहंसितुं ह्यारुह्यातु कामान्सकलानभीष्टान् त्वामाश्रितानां न विपन्नराणां त्वामाश्रितासाप्र
 यता प्रयाति २८ एतत्कृतं यत्कदनं त्वया धर्मद्विषा देवि महासुराणां हृष्येते कैर्वक्रुधात्मस्तुतिं कृत्वा विकेतत्प्रकरोति कान्या २९ वि

क्र

शास्त्राण्येषु विवेकदीपेषु येषु वाक्येषु च कान्तदन्वा मम त्वर्गनेति मरुंधकारे विभ्रामयते तदतीव विप्रं ३० रक्षासि यो गविष्मन्नामाय नारय
 दस्यु वलानियत्र दावानलो यत्र तथा विमयेत। तस्थिता त्वपरिपासि विप्रं ३१ विप्रेष्वरित्वपरिपासि विप्रविष्मामिका धारयसीति विप्रं विप्रि
 वंया भवती भवेति विष्वा प्रयायेत्विमक्तिनम्राः ३२ देवि प्रसीद परिपालय नोरिभी ते निर्यय पास्त्रवधादफने वसद्यः पापानि सर्वजगतां प्रश
 मनया शुभ्रान्पाकजनितांश्च मरुपसर्गान् ३३ प्रणतानां प्रसीद त्वं देवि विष्वा नितारिणि त्रैलोक्यवासिनामीश्वरलोकाणां वरदा भव ३४
 देव्युवाच वरदा हं सुरगणवरं यन्मनसे कथं तद्वत्तु प्रयच्छामि जगतामुपकारकं ३५ देवा ऊचुः सर्वा वाधा प्रशमनं त्रैलोक्यस्यारिविलेप
 रि एवमेव त्वया कार्यं मस्मद्वैरिविनाशनं ३६ देव्युवाच वैवस्वते तरे प्राप्ते अष्टाविंशति मेयुगे शुभो निशुभश्चैवान्मावृत्य त्वेते मरुता सुदो ३७
 नंदो यमरुहेजाता प्रहो दातार्यं संभवा ततस्तौ नाशयिष्यामि विंध्याचलनिवासिनी ३८ गुनरप्यतिगैर्द्वेण रूपाण्यष्टि वीतले अवती यरुनि
 ष्यामि वै प्रक्षितांस्तु दानवान् ३९ भद्रयत्याश्च नानुग्रान्ने प्रक्षिता मरुता सुरान् ४० रुद्रता भविष्यति द्वादिमेकांस्तु मायमा ४१ ततो मा देवताः
 स्वर्गो मर्मलोके च मानवाः स्तुवतो व्याहरिष्यन्ति सततं रुद्रदंतिका ४२ भूयश्च शतवार्षिक्या मना वृष्ट्या मना भति मुनिभिः सस्तुता भूमौ
 संभविष्याम्येति जा ४३ ततः प्राते नने त्राणां निरीक्षिष्यामि मुनीन् कीर्तयिष्यन्ति मनुजाः प्राताहीमिति मां ततः ४४ ततो रुमविरं लो
 कमात्मदेहं समुद्भवैः भरिष्यामि सुयः शकैः आनृष्टैः प्राणधारकैः ४५ शकैर्भीति विख्यातं तदा योस्याम्यहं भुवि तत्रैव च वधिष्यामि दु
 र्गमा त्वमरुता सुर ४६ दुर्गा देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति पुनश्चाह पदभीमं रूपं कृत्वा हिमाचले रक्षासि भविष्यामि मुनीनां त्रा
 णकारणात् तदा मां मुनयः सर्वे स्तोष्यन्त्यानम्रमूर्तयः ४७ भीमा देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति यदा रुणा त्वं त्रैलोक्ये मरु
 वाधां करिष्यति ४८ तदा हं भामरं रूपं कृत्वा संख्ययमद्रपदं त्रैलोक्यस्य हिता र्थाय वधिष्यामि मरुता सुर ४९ भामरीति च माला
 कास्तदा स्तोष्यन्ति सर्वतः इत्ययदा यदा वादो दानवोऽप्या भविष्यति तदा तदा वतीयां करिष्याम्यरिसंख्ययं ५० इति श्री मार्का
 डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी मातात्म्ये नारायणी स्तुतिनामैकादशोऽध्यायः ॥ देव्युवाच एभिस्तु वैश्वमानित्यं स्तोष्यते
 यः समाहितः तस्याहं सकला वाधा प्राशयं मफकैटभनां च महिषा सुरघातनं कीर्तयिष्यति येन हृदयं संभनिसंभयोः २
 अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां चैकचेतसः शोष्यति चैव ये भक्त्या मम मातात्म्यमुत्तमं ३ न तेषां दुष्कृतं किंचिदुष्कृतोऽप्या

५५

नचापदः भविष्यति नदादिद्यं नचैवेष्टवियोजनं ४ शत्रुतो नभयंतस्य दस्युतो वा नराजतः नरात्रा नलतो योत्ता कदाचित्सं भविष्यति तस्मात्समैतन्महात्म्यं
 पठितं समाहितैः श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्तुत्यं न मरुत् ६ उपसर्गान् शेषान् तु महा मारी समुद्रवान् तथा विविधमुत्पातमाह तस्य प्राप्तये तन्म
 यत्रैतत्पठते सम्यक्प्रित्यमायते नमः सदानेन द्विमोक्षमिमां त्रिधं तत्र मे स्थितं ८ वलिप्रदाने पूजायामधिकार्यं महोत्सवे सर्वममैतच्चरितं ३
 चौर्यश्राव्यमेव च ९ जनता ज्ञानता वापि वलिं राजां तथा कुतो प्रतीक्षिष्याम्यहं प्रीत्या वक्तुं होमं तथा कुतः १० श्रात्काले महा पूजा क्रिय
 ते या च वार्षिके तस्यां समैतन्महात्म्यं श्रुत्वा भक्तिसमन्वितः ११ सर्ववाधा विनिर्मुक्तो धनधान्यसमन्वितः मनुष्या मत्स्यसादेन भविष्यति
 न संशयः १२ श्रुत्वा समैतन्महात्म्यं तथा चोत्पत्तयः शुभाः पराक्रमं च युद्धेषु जायते निर्भयः पुमावः १३ रिपवः संहृत्योति कल्पा
 लोचोपपद्यते नंदनं च कुलपुंसां माहात्म्यं मम श्रुत्वा १४ शान्तिकर्मणि सर्वत्र तथा दुःस्वप्नदर्शने ग्रहपीडा सुचोरा सुमाहात्म्यं श्रु
 त्वा नमः १५ उपसर्गः शमयाति ग्रहपीडां श्रुत्वा रुणाः दुःस्वप्नच नृभिर्दृष्टं सुस्वप्नं जायते १६ बालग्रहाभिभूतानां बालानां शान्तिका
 रकं सद्या तभेदे च नृणां मे वीकरणमुत्तमम् १७ दुर्वृत्तानां मोषाणां बलहानिकारं यो रक्षोभूतपिशाचानां पठनादेव नाशनं १८ सर्व
 समैतन्महात्म्यं मम सन्निधिकारकं यमुपुष्या चिप्ये श्रगंधदीपैस्तु योत्तमैः १९ विप्राणां भोजनैर्होमैः प्रोक्षणीये रक्ष निजं अन्ये
 श्रुतिविधिर्भोगैः प्रदानैर्वसरेण्य २० प्रतिमं क्रियते चास्मिन् सकृत् चरिते श्रुते श्रुतं ह्यतिपापानि तथा रोगप्रयच्छति २१ रक्षो करोति भूते
 भोजनमना कीर्तनमम युद्धेषु चरितं यत्ने दुष्टदेवनिवर्तनं २२ तस्मिं कुते वैरि कुतं भयं पुंसां न जायते पुष्पाभिलुतयोपाश्रयाश्च ब्रह्मर्षिः
 भिः कृताः २३ ब्रह्मण च कृतास्ताः तु प्रयक्तुं शुभां मतिं अरण्येषां तरे वा पिदावाती परिवारितः २४ दस्युभिर्वा वृत्तः शून्यं गृहीतो वापि शत्रु
 भिः सिंह्या वा नुयातो वा वने वा वनरुक्तिभिः २५ राजा कुहेन वा तपो वधो वधगतो विवा आश्रुतिं तो वा वा तेन स्थितः पोते महा र्षि
 २६ पतत्स चापि शस्त्रेषु संग्रामे भूषाद्वारुण सर्ववाधां सुचोरा सुवेदना भर्दि तो विवा २७ स्मरन्ममैतच्चरितं नरो मुच्येत संकटात् न म
 म प्रभावात् सिंहाया दस्यो वै दिणस्तथा २८ द्वादशवपलायं तस्मै रतश्चरितं मम अविहवाच इत्युक्ता सा भगवती चंडिका चंडविक्रमा प
 प्रपता मेव देवानां तत्रैवांतरदीयत २९ तेषां देवानि रातं काः स्वाधिका रान्यथा पुर यज्ञभागभुजः सर्वे च कुर्वन्निहता रयः ३० दे
 न्याश्च देव्या निरुते सुभेदे चरिषो युधि जगदिधमिति तस्मिन्महो ग्रे तुलविमं ३१ निसुभे च महावीर्यं प्रोषाः पातालमाययुः ३२
 एव भगवती देवी सानित्या पि पुनः पुनः संभूय कुरुते भूयज गतः परिपालनं तथैतन्मोहितं विश्वं सैव दिश्य प्रसूयते ३३

सायचित्ताचवित्तानंतुष्टाद्विप्रयच्छति वासंतयेतसकलं ब्रह्मांडं मनुजेश्वर ३४ महाकाल्या महाकाली महासारी स्वहृदया सैव काली महासारी
सैव सृष्टिर्भवत्यजा ३५ स्थितिकरोति भूतानां सैव काली सनातनी भवकालेनृणां सैव लक्ष्मीवृद्धिः प्रजायते ३६ सैव भावेतया लक्ष्मीविना प्रा
योपजायते स्तुता स ह्यजिता पुष्पध्वजं धदिभित्तया ३७ ददाति वित्तं पुत्रांश्च मतिर्धर्मं तथा शुभां ३८ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वतरे
देवीमहात्म्ये भगवती वाक्यतामहादशोऽध्यायः १२ ऋषिरुवाच जे एतत्ते कथितं भूय देवी महात्म्यमुत्तमं एवं प्रभावासा देवी यथेदं धार्यते जगत् १
विद्यातथैव क्रियते भगवद्विस्तुमायया तया तमेव वेश्म तथैवाप्येति वेकिनः २ मासते मोहिताश्चैव मोहमेघे निचापरे तामुपैक्षि महा राज १
प्रारणं परमेश्वरि ३ आराधिता सैव नृणां भोगस्वर्गापवर्गदा मार्कंडेय उवाच इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरथः सनराधिपः ४ प्रणियत्य महाभा
गतं तृषि संश्रितव्रतम् निर्विलेप्ते निमनते न राज्या परुराणेन च ५ जगत्सयस्तपसे सच वैश्रेणामहामुने संश्रितायै सवायानदी पुलिन
मास्थितः ६ सच वैश्वस्तपस्तेपे देवी स्तुतं परं जपत् तौ तस्मिं पुलिने देव्याः कृत्वा मूर्तिं महीमयी ७ अरुणां चक्रं तु कृत्वा पुष्पध्वजां चित्तयोः
निराहारो यतात्मानो तस्मिन् सौ समाहितौ ८ ददत्तुस्तौ बलिं चैव निजगात्रास्तु जितम् एवं समाराधयेतां स्त्रिभिर्वैर्यतात्मनोः ९ परितुष्टा
जगद्वात्री प्रत्यक्षे प्रावृचटिका देव्युवाच यत्प्रार्थ्यते त्वया भूय त्वया च कुलनदन मत्तस्तु प्रार्थिता सर्वपरितुष्टा ददामि तत् १० मार्कंडेय उवाच
ततो वव्रे नृपो राजमविभ्रंशं न्यजन्मनि अत्रैव च निजराजं रुतं शुबलवलात् ॥ सोऽपि वैश्वस्तो ज्ञानं वव्रे निर्विसमानसः ममेत्यरुमिति प्रातः
संगम्य च्युतिकारकं ११ देव्युवाच स्वल्पे रक्तोभिर्दयते स्वरज्य प्राश्यते भवान् रुत्वारिह न सखलितं तव तत्र भविष्यति १२ मृतं श्रुत्वाः स
प्राप्य जन्म देवादिव स्वतः सावर्णिको मनुर्नाम भवान् भुवि भविष्यति १४ वैश्वस्तं त्वया यज्ञवरोत्तमो भित्वां कितं तं प्रयच्छामि संसिद्धे
तव ज्ञानं भविष्यति १५ मार्कंडेय उवाच इति दत्त्वा तयोर्देवी यथाभिलषितं वरं वभूवां तर्हि तामयो भक्त्या ताभ्यामभिष्टुता १६ एवं दे
व्या वरं लब्ध्वा सुरथः क्षत्रियर्षभः सूर्या जन्म समासाद्य सावर्णिर्भविता मनुः १७ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वतरे श्रीदेवी
महात्म्ये सुरपवैश्वस्तोर्वरपदानं नाम त्रयोदशोऽध्यायः १३ राजोवाच भगवन् भवतारामे चंडिका यास्तु योदिताः एतेषां प्रकृ
तिं ब्रह्म प्रधानं वक्तुमर्हति १ आराध्य यन्मया देव्याः सुरपं योनिवैद्भिज विधिता ब्रह्मसकलयथावत्प्राप्तस्य मे २ ऋषिरुवाच ॥

3
10

यो

इदंरुसंघमंमनाद्येयंयुच्यते भक्तोसीतिनमेकिंचित्तवगच्छंनराधिपः सर्वस्यामहालक्ष्मीसिगुणपरमेश्वरी लक्ष्मालक्ष्मस्वरूपासायाधिकृतं
 अवस्थिता ५ नागलिंगंगदावहंनपात्रचविभ्रतो नागलिंगचयोनिचविभ्रतीनृपमूर्धि ५ तमकाचनवर्णभातप्रकाचनभूषण प्रसन्नदे
 विलंस्वेनप्रयासासुतेजसा ६ प्रसन्नदविलंलोकेविलोक्यपरमेश्वरी वभारत्रयमविलंनमसाकेवलैर्नहि ७ साभिजाजनुसंकाशादृष्टा
 चित्तवराजता विशाललोचनोनीवभूवतनुमयमा ८ तद्वपात्रशिरःवेदस्लकुनचतुभुजा कवंधारशिरसाविभ्राणहिरिरःस्रज ९ साधोवाचमे
 हासद्वीतामसीप्रमत्तजना नामकमचमेमातर्देहितुभ्यंनमोतमः १० तंजोवाचमहालक्ष्मीस्तामसीदिव्यलोचनां ददामितवनामानियानि
 कर्माणितानिने ११ महाभायामहाकालीमहामारीदुधातषा निद्रातस्माच्चैकवीरकालरात्रिदुरयया १२ इमानितवनामानिप्रतिपाद्यानिने
 मया एभिःकर्माणिनेज्ञावायोधीनेसोश्रुतेसुते १३ तामित्युक्तामहालक्ष्मीः सुखपरमंनृप सत्वायेनातिशुद्धेनगुणेनेदुप्रभंददौ १४ अक्ष
 मालाजशधरावीणापुस्तकधारिणी सावभरतनारीनामान्यस्येवसाददौ १५ महाविद्यामहावाणीभारतीवाक्सरस्वती आर्षात्राक्षीमहा
 धेनुर्वेदगर्भाचपीश्वरी १६ अथोवाचमहालक्ष्मीर्महाकालीसरस्वतीम् पुवांजनयतांदेवोमिथुनेखानुत्पन्नः १७ इत्युक्तातेमहालक्ष्मीः
 ससर्जमित्युनेस्वयं किरणगर्भोरुचिरोस्वापुसौकमलासनौ १८ अक्षतित्थेविरिचेतिधातरित्याहंतंरं श्रीःपुद्गेकमलेजस्यता
 मातःस्त्रियचता १९ महाकालीभारतीत्रमिथुनेस्सजतांसर एतयोरपिदृष्टाणिनामानिचवदामिते २० नीलकंठरक्तवाहुश्चेतांगय
 दशोत्तरं जनयामासपुरुषमहाकालीप्रितस्त्रिय २१ सरदःशंकरःस्थाणः कर्षदीचत्रिलोचनः त्रयीविद्याकामधेनुः सास्त्रीभाषाज्ञरासुरा २२
 विश्वःकृष्णारुषीकेशोवासुदेवोजनार्दनः उमागौरीसतीचंडीसुंदरीसुभगापुभा २३ सरस्वतीप्रियंगोरीकृष्णचक्रपुष्पनृप जनयामाः
 सनामानितयोरपिददामिते २४ एतायुवतयःसद्यःपुरुषत्वप्रेषदिर चक्षुःप्रतोनुपपत्तिनेतरेतद्विदोजनाः २५ वसुदेवपदोयज्ञी
 महालक्ष्मीनृपत्रयी रुद्रायगौरी वरदोवासुदेवायचप्रिय २६ स्वरयासहसंभूयविरिचोरमजीजनत् विभेदभगवांरुद्ररुद्रोया
 सरुवीर्यवान् २७ अइमधेप्रधानाधिकार्यंजातमभूत्रय महाभूनात्मकं सर्वजगत्स्यावरजगमं २८ पुंषाषपालयामासतलक्ष्म्या
 सरुकेशवः महालक्ष्मीमहारजजगत्सर्वमयीश्वरी २९ निराकाराचसाकारासैवतानाभिधातभूत नामातरैर्निद्रयेषानाम्ना
 नायेनकेनचित् ३० इतिश्रीमार्कंडेयःपुराणेसावर्णिकेमन्वतरदेवीमाहात्म्येप्रादानिकंनामरहस्यप्रथमं १ अक्षिरुवाच शि

यो